

Uit de inhoud

Interview met Arjan Versluis

Wim van der Ros in gesprek met de nieuwe hoofdorganist van de Grote Kerk in Gorinchem, tevens stadsorganist. Hij viert dit jaar zijn 25-jarig organistenjubileum en heeft zojuist een nieuwe cd gemaakt van het Bätz-/Witte-orgel. “Een kerkmusicus dient kennis te hebben van theologie, zoals een predikant kennis moet hebben van hymnologie en kerkmuziek”

8

Orgelbewerkingen van Bruckner-symfonieën op cd

Orgelliefhebbers betreuren het dat de Oostenrijkse componist Anton Bruckner zo weinig voor ‘hun’ instrument heeft gecomponeerd. En dat terwijl hij een vaardig organist was en in die hoedanigheid zelfs in het buitenland veel succes oogstte. De laatste tijd zijn er verschillende cd’s verschenen met orgelbewerkingen van Bruckners symfonieën. Gerco Schaap bespreekt er een drietal

15

Muziekbijlage

In dit nummer een variatie over Psalm 84 van de hand van Paul Wols (1934-2018). De variatie maakt deel uit van een langere bewerking, verschenen bij uitgeverij Spiritoso en die wordt besproken door Dick Sanderman in onze rubriek ‘Nieuwe muziekuitgaven’. Compleet met de klavarnotatie

21-24

FOTOVERANTWOORDING OMSLAG

Petruskerk Leens: Gerco Schaap
Arjan Versluis: Wim van der Ros
Bruckner: Anton Bruckner Institut Linz
Hans van Os: coll. fam. Van Os

Hinsz-orgel Leens na restauratie weer een ‘oorspronkelijk deugdzzaam werk’

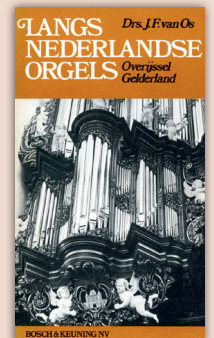

Op vrijdag 30 april jl. werd na een restauratie door Orgelmakerij Reil het opus 2 van A.A. Hinsz weer officieel in gebruik genomen. Gerco Schaap reisde af naar Leens en was onder de indruk van de visuele en klankenpracht van het instrument. Hij beschrijft de lotgevallen van het orgel en laat de vaste organisten aan het woord over het klankresultaat

26

In memoriam Hans van Os

Gert Oldenbeuving beschrijft de levensloop van de op 10 april jl. overleden orgelkenner en publicist Hans van Os, schetst zijn betekenis voor het Nederlandse orgellandschap en haalt persoonlijke herinneringen aan hem op. Gijs van Schoonhoven noemt zijn karaktereigenschappen: “Sterk, muzikaal, eigenzinnig en breekbaar”

38

EN VERDER ...

Uit de orgelwereld	2
Het Orgelmentoraat	6
Column ‘Trouwens’	7
Nieuwe muziekuitgaven	35
Cd-recensies	40
Wegwijzers	45

OP ONZE WEBSITE WWW.ORGELVRIEND.NL:

- Download: interview met Jan Bonefaas
- Audio: Colin Walsh speelt Bossi in Lincoln
- Video: Inspectie Orgelfront Grote Kerk Gorinchem

Het juli/augustusnummer verschijnt op 2 juli a.s.

IN ONZE VOLGENDE NUMMERS ONDER MEER:

- Interview met Frits Zwart
- In memoriam Liuwe Tamminga
- Restauratie Witte-orgel Voorburg
- Orgel Bonifaciuskerk Medemblik

Uit de orgelwereld

Nieuwsberichten kunnen uiterlijk 4 weken vóór publicatie worden gemeld aan de eindredactie, Postbus 5014, 3740 GA Baarn, of gemaild aan orgelvriend@ziggo.nl, zo mogelijk met kleurenafbeelding. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud en behoudt zich het recht voor om berichten te redigeren of niet op te nemen.

REDACTIE: GERCO SCHAAP

Nieuwe website De Orgelvriend

De Orgelvriend heeft een nieuwe website! De oude site was onbeveiligd en bleek steeds moeilijker bij te houden. De nieuwe website maakt onderdeel uit van theologie.nl, een verdiepend platform van Uitgeverij KokBoeken-centrum dat dagelijks inspiratie biedt aan theologen en kerkelijke vrijwilligers in de vorm van o.m. artikelen en blogs. De Orgelvriend is weliswaar een tijdschrift zonder specifieke kerkelijke achtergrond, het maakt wel deel uit van het tijdschriftenpakket dat door KokBoeken-centrum wordt uitgegeven. Bovendien profiteert ons blad nu van de voordelen die dit platform te bieden heeft zoals het maandelijks aanbieden van één gratis artikel en het gemakkelijker vinden van een voorproefje van elk nummer. Gebleven zijn de extra's zoals de download, de video en het audiofragment van de maand. Ze zijn gerangschikt per jaargang. Ook de jaarregisters nu zijn gemakkelijker te vinden, evenals informatie voor adverteerders. Er is een uitgebreide zoekfunctie en u kunt nu ook een selectie artikelen uit andere tijdschriften lezen via het menu 'Over ons'. Het webadres blijft orgelvriend.nl.

Website BOF vernieuwd

Per 1 juni 2021 is de website van de

Theologie.nl
Verdieping en inspiratie

Blogs Artikelen Thema's Boeken Over ons Inloggen

De Orgelvriend

Maandelijks besteedt De Orgelvriend aandacht aan oude en nieuwe pijporgels, restauraties, orgelbouwers, organisten en orgelcomponisten. De rubriek 'Uit de orgelwereld' biedt een overzicht van belangrijke actuele ontwikkelingen en activiteiten. Elke maand is er een interview met een organist, een orgelbouwer of een andere persoonlijkheid uit de orgelwereld. Ook worden er nieuwe boeken, cd's, dvd's en nieuwe muziekuitgaven besproken. Elke editie van De Orgelvriend bevat bovendien een uitneembare muziekbijlage die ook in klavarnotatie ter beschikking wordt gesteld. Ten slotte vindt u in elk nummer een uitgebreide, op plaatsnaam geordende concertagenda met aandacht voor speciale projecten.

De Orgelvriend verschijnt tienmaal per jaar, helemaal full colour en rijk geïllustreerd. Achtmaal varieert de omvang van 44 tot 52 bladzijden en tweemaal per jaar pakt De Orgelvriend uit met maar liefst 60 goedgevulde pagina's. Onmisbaar voor de ware orgelliefhebber!

Mei-Nummer

Extra's

Redactie

Jaarregisters

Adverteren

Bekijk de inhoud van dit nummer in [het voorproefje](#). De extra's vind je [hier](#).

Interview met Iddo van der Giessen • Anderhalve eeuw Knipscheer-orgel in Hippolytushoef • Het front van De Duif volgt een Eindhovens model • Orgels in 'Lego Ideas' • Muziekbijlage: Interludium I van F.J. Palmboom Jr. • Column 'Trouwens' over Jeanne Demessieux • Nieuwe muziekuitgaven • Cd-recensies • Wegwijzers (concertagenda).

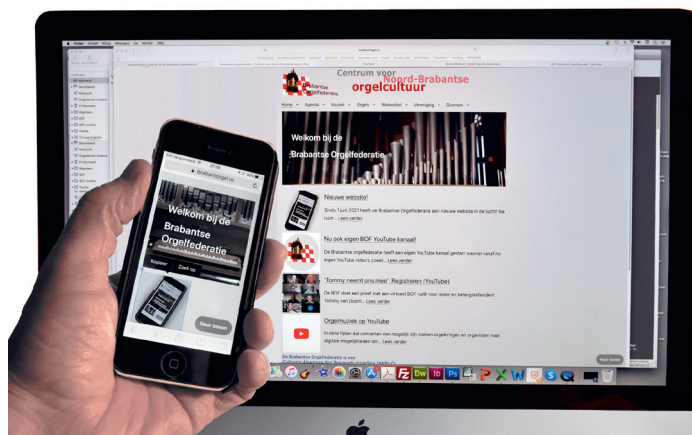
Brabantse Orgelfederatie compleet vernieuwd. Bestuurslid en webmaster Wijtse Rodenburg had ruim 13 jaar geleden de website van de BOF opgezet, en vervolgens uitgebreid en actueel gehouden.

De wens leefde de site ook beter geschikt te maken voor optimale weergave op mobiele telefoons en tablets en hem tevens een nieuwe look en een nieuwe indeling te geven. Samen met zijn zoon Jelle, webdeveloper, heeft Wijtse Rodenburg vele maanden gewerkt aan deze opzet, waarbij het behoud van alle informatie voorop stond, maar ook uitbreiding kon worden gegeven aan het bestand. Op de nieuwe site vindt de bezoeker meer dan 200 Brabantse orgels in hun context, alle concerten die erop gegeven worden, veel informatie over Brabantse organisten en componisten, hun partituren en orgelbouwers, nieuws over excursies

en festivals die de BOF organiseert, de cd's, boeken en magazines die de BOF uitgeeft, en nog veel meer! Neem een kijkje op de vernieuwde website www.brabantorgel.nl.

Koninklijke onderscheidingen

Bas de Vroome, titulair organist van de Oude en Nieuwe Kerk te Delft en artistiek leider van Stichting Kerkconcerten Delft, is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Hij kreeg de koninklijke onderscheiding "voor zijn grenzeloze inzet om zijn vak over te brengen aan studenten, maar hij heeft ook een groot hart voor zijn medemens in de kerk."

Het Orgelmentoraat

Nederland kent een rijk en omvangrijk erfgoed aan historische orgels. In de provincie Noord-Holland staan hiervan veel voorbeelden. Bijvoorbeeld in een stad als Alkmaar, waar in de Grote Kerk het oudst bespeelbare orgel van Nederland hangt.

De kerken waar deze orgels staan, raken door veranderende omstandigheden in toenemende mate buiten gebruik of krijgen een andere bestemming. Het gevolg is dat de orgels in deze kerken uit beeld dreigen te verdwijnen, van de organist, van de orgelbouwer en ook van de eigenaren en monumentenzorg. Immers, er wordt vaak niet meer op gespeeld en dan is ook het onderhoud niet meer nodig, het netwerk rond het instrument droogt op. Voor deze 'verweesde' orgels is al in 2019 een oplossing gezocht in het aanstellen van zogenaamde 'orgelmentoren'.

NETWERK

De Stichting Vrienden van het Orgel (VvhO) heeft alle 32 orgels van Alkmaar bezocht en er is gesproken met de mensen achter deze instrumenten. Het blijkt dat men soms niet weet wat met het orgel te doen. Het enthousiasme is er, evenals het besef een waardevol object te bezitten.

Het idee is ontstaan een groter netwerk van orgelmentoren op te zetten, dat in voorkomende gevallen kan helpen en de orgels kan controleren. De Stichting VvhO heeft dit opgepakt; op Open Monumentendag 2019, tevens Nationale Orgeldag, ging het Orgelmentoraat Alkmaar van start. Zeven mentoren namen negen waardevolle instrumenten onder hun hoede en hielpen de eigenaar bij het gebruik ervan.

Parallel hieraan is op het Conservatorium van Amsterdam het keuzevak Orgelmentoraat (3e en 4e jaar bachelor) gestart. Orgelstudenten leren hoe ze gebreken aan orgels kunnen herkennen en deze te rapporteren. Hun kennis toetsen ze op locatie. De organisatie van een activiteit hoort daar ook bij.

Het Pieter Assendelft-orgel in de Gereformeerde Kerk van Schermerhorn.

Het orgelmentoraat wordt gefaciliteerd door het Nationaal Instituut voor de Orgelkunst met een digitaal platform.

INFORMATIE

Het idee van een orgelmentoraat is niet nieuw. In 2016 is de Vereniging Mentoren Klinkend Erfgoed (VMKE) opgericht. Ook de VMKE is betrokken bij de opzet van het netwerk van orgelmentoren in Noord-Holland. Over de stand van zaken wordt regelmatig verslag gedaan op de websites van het NivO, nationaalinstituutorgelkunst.nl/nl/orgelmentoraat, de VvhO, vriendenvanhetorgel.nl. Meer informatie over het orgelmentoraat is te vinden op vmke.nl.

MENTOR-APP

Eind maart jongstleden is een nieuwe versie van de mentor-app online gezet. Naast enkele extra mogelijkheden, is deze versie sneller en accurater. Vooral de uploadfunctie voor foto's is sterk verbeterd. Met deze versie kunnen mentoren en studenten hun rapportages nauwgezet opmaken. Nieuw is ook dat de rapporten, mits ingelogd, nu via de website pipeorgan.nl zijn in te zien. Naast de mentoren kunnen nu andere betrokkenen de rapporten inzien via een eigen account. Er wordt nu nagedacht over een presentatie van dit project.

Arjan Versluis: 'Het kerkmuzikale zit in mijn DNA'

Het is ruim 25 jaar geleden dat ik in de Grote of Sint-Maartenskerk in Gorinchem een interview mocht hebben met Jan Bonefaas. Hij was toen inmiddels meer dan 40 jaar organist van het machtige Bätz-/Witte-orgel. Als derde organist – na de ingebruikname in 1853 – bespeelde hij 'zijn' orgel vanaf januari 1955 tot aan zijn overlijden in februari 2004 gedurende meer dan 49 jaar. Zijn voorgangers Sipke Arjans Appel en Frans H. Appel bespeelden dit orgel gedurende respectievelijk 40 en 61 jaar.

Eind 2012 had ik een interview met zijn opvolger Gerben Budding, die hier in 2009 benoemd was. Na zijn vertrek in 2018 naar de Sint Jan in Gouda startte een sollicitatieprocedure voor zijn opvolging en werd Arjan Versluis hier benoemd.

Uniek dat ik na de derde en vierde, nu ook de vijfde organist van dit befaamde orgel op die prachtige plek mag interviewen, ter gelegenheid van zijn 25-jarig organistenjubileum.

WIM VAN DER ROS
(TEKST EN FOTOGRAFIE)

tenzij anders vermeld

Op vrijdagochtend 9 april 2021 parkeer ik mijn auto op het mij inmiddels bekende gereserveerde plekje naast de toren van de Grote Kerk in Gorinchem. "Van half tien tot tien uur is de burgemeester er, dus wanneer je er om tien uur bent: prima", zo had Arjan Versluis me telefonisch gemeld.

Na een hartelijk welkom door de kosten tref ik nog net de burgemeester van Gorinchem, mevrouw Reinie Melissant-Briene. Zij heeft Arjan zojuist een bos bloemen overhandigd rond zijn jubileum en de presentatie van zijn nieuwe cd. Waar Arjan haar had geïnformeerd over het interview voor *De Orgelvriend* krijg ik van haar de opdracht mee "Maak er iets moois van over hem en over Gorinchem". Uiteraard kan ik niet nalaten haar, als voormalig inwonster van Rijsen, te melden dat Dick Sanderman ook in ons redactieteam zit. Na een "Doe hem de hartelijke groeten van mij" neemt zij afscheid. Van Dick hoor ik later dat zij begenadigd dwarsfluit speelt.

In de consistorie vinden we de ruimte om met voldoende afstand tegenover elkaar plaats te nemen om het interview

te hebben. Later zullen we naar het orgel gaan en uiteraard naar de – zoals ik het noem – 'de rookkamer van Jan Bonefaas'.

Welke plaats nam de muziek in 'Huize Versluis' in?

We hadden thuis een Solina, een klein elektronisch orgel met twee gebroken klavieren. Mijn vader speelde van klavarskribo. Mijn moeder, die pabo had gedaan, speelde blokfluit. Zowel zondagsmiddags als na het avondeten werd altijd bij het orgel gezongen. Wij kerkten toen in de Oud Gereformeerde Gemeente in Nederland dus was het na het eten altijd een psalm, uiteraard op hele noten. Zondagsmiddags mocht wel uit De Gele Zangbundel worden gezongen met liederen zoals 'Daar ruist langs de wolken'. Ik was de tweede van vijf kinderen en zowel mijn oudste broer als ik speelden al gauw orgel uit ons hoofd. Het is wel fijn dat ik een absoluut gehoor had en op mijn vijfde al melodieën kon naspelen. Overigens, vanuit onze afkomst diende je 'nederig' te zijn en was er eigenlijk geen ruimte voor vrije expressie. Het is opmerkelijk dat ik in groep 3 op de lagere school ook al orgel speelde. De juffrouw trapte toen, want ik kon nog

Bij de ingang van de 'rookkamer'

Genietend van een goede sigaar ...

... zoals ook Jan Bonefaas, ruim 25 jaar geleden.

Orgelbewerkingen van Bruckner-symfonieën op cd

Liefhebbers van orgelrepertoire uit de romantiek betreuren het dat de grote Oostenrijkse componist Anton Bruckner (1824-1896) zo weinig voor orgel gecomponeerd heeft.

GERCO SCHAAP

Behoudens een aantal stukken uit zijn studietijd is er eigenlijk maar één harmoniumwerk overgeleverd waarin echt de hand van Bruckner herkenbaar is: het *Präludium in C-Dur*, bijgenaamd 'Perger Präludium'. Het duurt twee minuten – Jean Guillou wist het met zijn symfonische aanpak nog een minuut te rekken – maar dat is het dan ook wel. En dat terwijl Bruckner toch zeven jaar organist was van de Stiftskirche in St. Florian (van 1848 tot 1855), twaalf jaar van de Alte Dom in Linz (1855 tot 1868) en daarna hoforganist in Wenen. Ook oogstte hij veel succes toen hij voorjaar 1869 werd uitgenodigd twee concerten te geven op het in dat jaar in gebruik genomen Merklin-Schütze-orgel in de St.-Epvrebasiliek in Nancy.

Hij improviseerde toen onder meer over het Oostenrijkse volkslied en bespeelde in de dagen die volgden de orgels van de Notre-Dame, de Saint-Sulpice en de Sainte-Trinité in Parijs. Twee jaar later werd Bruckner in Londen uitgenodigd om in de Royal Albert Hall – samen met andere internationale organisten – het grote concertorgel van Henry Willis aan de tand te voelen. Behalve werken van Bach, Handel en Mendelssohn gaf hij er verschillende improvisaties ten beste. Daarna verzorgde hij nog een zevental concerten op het Gray & Davison-orgel in het Crystal Palace, waarbij weer diverse improvisaties op het programma stonden.

Bruckners ideaal was echter om symfonische werken te componeren en daarom ging hij harmonieleer en contrapunt studeren bij de Weense muziektheoriedocent Simon Sechter (1788-1867). Nadat hij die studie in 1861 succesvol had afgesloten, ging hij vervolgens *freie Komposition* studeren bij de tien jaar jongere kapelmeester Otto Kitzler (1834-1915). Deze tweejarige studie sloot hij af met het componeren van enkele orkeststukken, waaronder de *Symfonie in f kl.t.*, die later de naam *Studiensinfonie* kreeg.

Blijven we nog altijd met de vraag zitten waarom Bruckner, die de mogelijkheden van het orgel toch goed kende, niets noemenswaardigs voor het orgel gecomponeerd heeft. Bruckner-specialist Cornelis van Zwol, die ik in 2012 voor *De Orgelvriend* interviewde, zei daarover: "Ik denk dat hij het improviseren veel hoger aansloeg dan het componeren voor orgel. Als je echt wilt componeren, doe je dat voor volledig symfonieorkest, heeft hij vermoedelijk gedacht. Bovendien: voor compositie golden strenge regels waar Bruckner zich aan hield; achter het orgel kon hij zijn fantasie laten gaan, daar voelde hij zich bevrijd van alle theorie die hij geleerd had." Een andere reden waarom Bruckner weinig voor

Anton Bruckner als student in 1863.

het orgel schreef, kan zijn dat hij meer erkenning van de muziekwereld verwachtte door het componeren van symfonieën dan van orgelwerken. Voor kerkelijk gebruik schreef hij bovendien missen, motetten en andere koorwerken, alsmede 'Aequales' voor trombone-ensembles. Een feit is dat er in de opbouw van Bruckners symfonieën beslist orgelmatische elementen te herkennen zijn. De grote Bruckner-dirigent Eugen Jochum, zelf ook organist, heeft over dit onderwerp ook ooit gezegd: "Diese Sinfoniebau kommt natürlich

Hinsz-orgel Leens na restauratie weer een 'oorspronkelijk deugdzaam werk'

Op vrijdag 30 april jl. werd het opus 2 van A.A. Hinsz' in de Petruskerk van Leens officieel weer in gebruik genomen tijdens een livestream-presentatie. Het instrument werd overgedragen aan het College van Kerkrentmeesters na een restauratie door Orgelmakerij Reil te Heerde. Na ruim een halve eeuw was groot onderhoud aan deze parel van het Noorden noodzakelijk geworden. Na een 'meevaller' op subsidiegebied konden meer wensen worden gerealiseerd zoals de reconstructie van de in 1922 verdwenen spaanbalgen, waardoor het orgel "iets meer bij zijn oorspronkelijkheid kon komen" zoals de Stichting Hinszorgel het in een nieuw verschenen boekje formuleert. Aan het slot van dit artikel geven de beide vaste kerkorganisten, Hilda Rodenboog en Dirk Moleenaar, hun indrukken van het gerestaureerde orgel.

GERCO SCHAAP

Gerco Schaap

De Petruskerk in Leens

DE PETRUSKERK

De aan de apostel Petrus gewijde kerk in Leens wordt voor het eerst genoemd in een oorkonde uit 1375. Vanuit deze zogeheten proosdijkerk werden elf kerspelen (parochies) in de omgeving aangestuurd. De inkomsten van de geestelijk leider, de proost, waren zo belangrijk dat aanzienlijke leken al snel trachtten dit ambt in handen te krijgen. Dit lukte ook Onno Onsta Ferhildema voor Leens. Het geslacht Onsta, de eerste bewoners van de nabijgelegen borg Verhildersum, zorgde ervoor dat de kerk van Leens in grootte en schoonheid boven die van de omliggende dorpen uitstak. Ook aan het kerkinterieur is goed te zien dat de bewoners van de borg veel invloed hadden. Na de Onsta's kwam de borg in bezit van de familie Van Starkenborgh. De Gouden Eeuw bracht hen veel economische groei en macht.

Anna Habina Lewe van Middelstum, de weduwe van de in 1716 overleden Edzard Tjarda van Starkenborgh en douairière van Verhildersum, beheerde als collatrix de geldmiddelen van de Leenster kerk. Ondanks de economisch zware tijden had de kerk kennelijk voldoende financiële middelen want op 31 januari 1733 gaf de douairière aan orgelmaker A. Anthoni Hinsz in Groningen opdracht om "een geheel nieuw orgel in de kerk tot Leens" te laten bouwen. In zijn boekje *Het Hinsz-orgel te Leens* veronderstelt dr. Arend Jan Gierveld dat de opdracht waarschijnlijk het gevolg was van een bezoek dat deze Anna Habina Lewe in 1732 of 1733 aan haar mans nicht bracht op de borg Scheltkema Nijenstein in Zandweer. Bij die gelegenheid zal haar neef Onno Tamminga van Alberda haar vol trots het nieuwe door Hinsz gebouwde kerkorgel hebben getoond, tot de bouw waarvan hij als collator van Zandweer opdracht had gegeven.

DE BOUW 1733-1734

Het oorspronkelijke contract voor de bouw van het Leenster orgel is helaas niet bewaard gebleven. Er moeten zeker twee exemplaren van zijn geweest – een

Detail van het orgelbalkon met wapenschildjes van o.a. de families Onsta en Van Starkenborgh(h).

Stichting Hinszorgel Leens

JOS VAN DER KOOY SWEELINCK & MANNEKE

J.P. Sweelinck: *Est-ce Mars*; D. Manneke: *Ligatura* (2015); J.P. Sweelinck: *Mein junges Leben hat ein End* SwWV 324; D. Manneke: *Le Bouquet*, *Concert pour Orgue* (2016); *Hommage aan Jan Pieterszoon Sweelinck*; *Toccata's*, *Fantasia* en *Echo's*

Jos van der Kooy, hoofdorgel Westerkerk Amsterdam m.m.v. Elena van Slogteren (sopraan), Matthijs Koene (panfluit) en Evan Bogerd (koororgel)
Festivo CD 6962502
Speelduur 46' - prijs € 14,95

JOS VAN DER KOOY JOHANN SEBASTIAN BACH

Jesus bleibet meine Freude BWV 147; Erbarm dich mein, o Herre Gott BWV 721; Schmücke dich, o liebe Seele BWV 654; Liebster Jesu, wir sind hier BWV 731; Ich ruf zu dir, Herr Jesu Christ BWV 639; o Mensch, bewein dein Sünde groß BWV 622; Aus der Tiefe rufe ich BWV Anh. 745; Wachet auf, ruft uns die Stimme BWV 645; Acht kleine Präludien und Fugen BWV 553-560

Jos van der Kooy, hoofdorgel en koororgel (BWV 553-560) Westerkerk Amsterdam
Festivo CD 6962482
Speelduur 73' - prijs € 14,95

JOS VAN DER KOOY JAN ZWART & FEIKE ASMA

J. Zwart: *Toccata over Psalm 146*; *Elegisch voorspel Psalm 51*; *Orgelkoraal 'Uren, dagen, maanden, jaren'*; *Sombere muziek over Psalm 103 vers 8*; *Orgellied 'Neem, Heer, mijn beide handen'*; *Canonisch voorspel over Psalm 84 vers 1*; *Fantasia over het Lutherlied 'Een vaste Burg is onze God'*; *Orgelkoraal 'Morgenglans der eeuwigheid'*; F. Asma: *Aria en koraal 'Verlosser, Vriend, Gij hoop en lust'*; *Koraalbewerking Psalm 16 vers 1*; J. Zwart:

Geestelijk lied 'Ga niet alleen door 't leven'; *Fantasia* en *Fuga Psalm 72 vers 11* (eerste versie)

Jos van der Kooy, hoofdorgel Westerkerk Amsterdam
Festivo CD 6962472
Speelduur 72' - prijs € 14,95

JOS VAN DER KOOY IMPROVISATIES

Hoofdorgel: *O Jezus, hoe vertrouwd en goed*; *Geest van hierboven*; *Blijf mij nabij*
Koororgel: *Psalm 8*; *Psalm 121*; *Psalm 122*; *Psalm 139*; *Psalm 149*; *De maan is opgekomen*
Hoofdorgel: *Heb dank, o God van alle leven*; *Op bergen en in dalen*; *Psalm 24*

Jos van der Kooy, hoofdorgel en koororgel Westerkerk Amsterdam
Festivo CD 6962492
Speelduur 68' - prijs € 14,95
festivo.nl

Bij deze serie van vier cd's op beide orgels van de Westerkerk in Amsterdam begint elk boekje met dezelfde inleiding waarin Jos van der Kooy vertelt hoe de serie tot stand is gekomen. Sweelinck (1561-1621) en Daan Manneke (1939) werden in de herfst van 2018 opgenomen, daarna Bach in januari, maar geleidelijk ontstond het idee nog twee cd's toe te voegen met op de derde Jan Zwart en Feike Asma en de laatste met uitsluitend improvisaties. Nu Van der Kooy per 1 januari 2020 uit Amsterdam is vertrokken om in Rotterdam zijn organistenbaan voort te zetten aan de Remonstrantse Arminiuskerk blijken de vier cd's "achteraf het slotakkoord te zijn van mijn bijna veertig jaren als cantor en organist van de Westerkerk. Ik beschouw ze ook als mijn afscheids-groet aan de Westerkerkgemeente."

De eerste cd van de reeks bevat zoals vermeld muziek van Sweelinck en Manneke. Jos van der Kooy speelde het hele orgelœuvre van Manneke, zette zo ongeveer alles op cd en gaf hem opdrachten. Twee daarvan, *Ligatura* (2015) in de versie voor panfluit en orgel en *Le Bouquet, Concert pour Orgue* (2018), zijn nu opgenomen. *Ligatura* is een caleidoscopische grillige compositie die niet na één of twee keer luisteren te behappen is, je moet er flink de tijd voor nemen om te ontdekken hoeveel rijkdom erin besloten ligt. De uitvoering met Matthijs Koene op de panfluit is uitmuntend. Nog meer sprak mij *Le Bouquet* aan, een compositie waarin de Geneefse psalm-melodieën 8, 116, 17, 122, 65 en 138 zijn verwerkt. Niet alleen klinken de melodieën letterlijk, voorgedragen door sopraan Elena van Slogteren en Van der Kooy's opvolger Evan Bogerd aan het koororgel, maar ook in de vrije parafrases eromheen duiken ze steeds op. Hoe meer je luistert, hoe meer je de melodieën herkent maar ook hoe groter de bewondering voor de rijke fantasie van de componist. Het werk is een 'Hommage aan Sweelinck's toccata's, fantasieën en echo's'. En al luisterend bemerk je hoe Sweelinck in deze compositie op de achtergrond voortdurend aanwezig is, niet alleen in technische zin met hetzelfde type loopjes, canons en repeterende nootjes maar ook in muzikale zin door zelfs aan het eind van de 'Fantasia' de melodie van *Mein junges Leben hat ein End* te citeren en even te combineren met het begin van Psalm 8. Kortom, een werkelijk fantastische compositie, die met Sweelinck's *Est-ce Mars* en *Mein junges Leben hat ein End* niet beter had kunnen worden aangevuld. Overigens verbaasde mij het ontbreken van de twee eerste variaties van *Est-ce Mars*.

De muziek van Bach speelt een grote rol in de Amsterdamse Westerkerk. Van der Kooy's voorganger Simon C. Jansen speelde bijna uitsluitend orgelwerken van Bach; bovendien nam hij met de toenmalige predikant ds. H.A. Visser in 1952 het initiatief om regelmatig tijdens de diensten Bach-cantates uit te voeren, een traditie die nog steeds levend is. Ook Jos van der Kooy speelde er talloze Bach-werken en hieruit is het programma voor deze cd ontstaan. Op het hoofdorgel zijn dat uit-

Nieuwsgierig naar de rest van de inhoud?

Neem een (proef)abonnement
of bestel een los nummer op
www.orgelvriend.nl

Proefabonnement van
3 nummers voor
slechts € 14,50

Of neem een abonnement.
Het eerste jaar voor
€ 44,00 daarna € 60,00
(bij betaling via machtiging € 1,00 korting)

De Orgelvriend